

<http://www.gaap.ru/biblio/management/curp/047.asp>

10. Kaplan R. S. Linking the balanced scorecard to

strategy / R. S. Kaplan, D. P. Norton // California Management Review. – 1996. – Vol. 4, Fall. – P. 53–79.

УДК 657.37:658.14.17

РІВЕНЬ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ В ІНФОРМАЦІЇ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАННЯ

Г. С. Тодосейчук

В інформаційному суспільстві, що є нинішньою реальією, найвагомійший вплив на фактор успішності будь-якого суб'єкта господарювання накладає саме інформація про нього. Позитивні відомості надають звістку про надійність суб'єкта, широту його можливостей, високий потенціал розвитку. Негативні ж формують недовіру до компанії, відштовхують від неї потенційних контрагентів, погіршуючи таким чином її становище.

Складання фінансової звітності взагалі націлене на розкриття інформації про діяльність господарюючого суб'єкта: його фінансового стану за певний період, фінансових результатів, ділової активності, руху власного капіталу, привілейованих аспектів господарювання з боку географічного або товарного напрямку, та ін.

Отже, консолідована фінансова звітність повинна якомога повніше розкривати особливості діяльності об'єднання як єдиного цілого, що буде свідчити про ефективність такого угруповання.

На підставі консолідованої фінансової звітності за рахунок її аналізу можна зробити висновок щодо будь-якого аспекту діяльності підприємства, починаючи з його фінансового стану та закінчуючи його діловою активністю, прибутковістю, пріоритетними сегментами ринку.

Дослідженням фінансової звітності об'єднання підприємств займалися такі вчені, як А. Азрилян, Дж. Блейк, Д. Гордієнко, Т. Смовженко, М. Ильин, А. Тихонов, В. Л. Лунев,

М. Киселев, С. Табалина, Б. Райзберг, Л. Лозовский, Е. Стародубцева, В. Шимов, В. Каменков, А. Шестаков, С. Подзе та інші відомі економісти.

Метою статті є зіставлення вимог користувачів в інформації про діяльність угруповання та можливості їх задоволення.

Згідно з Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], метою складання фінансової звітності є «надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства». Ключовим моментом тут є саме «прийняття рішень користувачем». Об'єкт, до якого буде застосованим таке рішення, відрізняється від ступеня взаємовідносин користувача й об'єднання, сфери його зацікавленості.

Можна сказати, що метою вивчення та аналізу консолідованої фінансової звітності є прийняття обґрунтованого, своєчасного управлінського рішення щодо коректування роботи відповідного елементу, в якому є зацікавленим конкретний суб'єкт вивчення такої документації.

Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України [2] банки зобов'язані надавати фінансову звітність національному банку, власникам (акціонерам) і іншим органам державного управління, банкам, іншим зацікавленим організаціям на підставі відповідних договорів.

Доцільно буде розглянути можливих корис-

тувачів консолідованої фінансової звітності та поділити їх на відповідні групи залежно від мети сприйняття інформації. Усіх користувачів консолідованої фінансової звітності можна розділити на дві великі групи – зовнішніх (що не є учасниками або співробітниками підприємства) та внутрішніх (що мають безпосередню причетність), при цьому в кожній з груп можна виділити цілу низьку підгруп залежно від ступеня їх відношення та приналежності до конкретної групи підприємств, що, в свою чергу, об'єднують певних суб'єктів з різними інтересами щодо вивчення консолідованої фінансової звітності [3].

Але майже кожен з користувачів інформації консолідованої фінансової звітності може бути потенційним постачальником відомостей іншого зразка про конкретне об'єднання, адже консолідована фінансова звітність розкриває лише частину можливої інформації про групи та її продукт. Лише на підставі інформації, отриманої в системі, можна зробити загальний висновок про всі аспекти діяльності групи. Слід зауважити, що частина інформації, яка може бути корисною при прийнятті рішення або формування певної думки щодо угруповання, наприклад, прогнозні чи планові показники,

стратегія розвитку, може бути корпоративною таємницею та не підлягати розголошенню.

Розглянемо таку систему джерел інформації про діяльність об'єднання господарюючих суб'єктів. При цьому всю мережу інформації систематизуємо перш за все за ступенем її доступності: відкрита, тобто доступна будь-якому користувачеві в будь-який час; обмеженого доступу – переважно доступ має виключно конкретний орган, заради задоволення потреб якого або яким безпосередньо формується така інформація; закрита, доступ до якої мають лише уповноважені особи даного угруповання в межах своїх повноважень.

З іншого боку, кожному з розглянутих джерел надамо оцінку вірогідності інформації: висока – інформація цілком достовірна, кількісні дані наведено без округлення, паперові носії затверджені державними або іншими уповноваженими органами, наведені дані неупереджені, викривлення майже неможливе; середня – інформація цілком достовірна, але можливі округлення, припущення, ненавмисне викривлення інформації, але ж погрішність не велика; низька – джерело інформації ненадійне, дані можуть бути фальсифікованими або викривленими з корисливою метою (табл. 1).

Таблиця 1

Система джерел інформації щодо діяльності об'єднання господарюючих суб'єктів

Ступень доступності інформації	Джерело інформації	Сутність отриманих даних	Вірогідність інформації
Відкрита	1) Консолідована фінансова звітність	Дані про фінансовий стан, ділової активності, ліквідності, рентабельності, статичних даних щодо основних показників діяльності (прибуток, сума дивідендів, розмір активів і таке інше за рік)	Висока (кількісне вираження, точність)
	2) Аудиторський звіт	Підтвердження законності, правомірності, ефективності діяльності, правдивості даних щодо фінансового стану, ділової активності, ліквідності, рентабельності, статичних даних щодо основних показників діяльності (прибуток, сума дивідендів, розмір активів і таке інше за рік)	Висока (кількісне вираження, неупередженість)
	3) Дані фондової біржі	Інформація про котирування цінних паперів, сформований на них попит і зміни в ньому, позиція цінних паперів по відношенню до конкурентів	Висока (неупередженість, формування показників під впливом зовнішніх факторів)

Продовж. табл. 1

Ступень доступності інформації	Джерело інформації	Сутність отриманих даних	Вірогідність інформації	
Відкрита	4) Дані рейтингового агентства	Положення угруповання по відношенню до інших конкуруючих структур, його стійкість	Середня (можливість особистісного фактора, відмінності у підходах до визначення рейтингу у різних уповноважених компаній)	
	5) Дивідендна політика	Інформація про розподіл і використання прибутку	Висока (відображає фактичний стан політики, що проводиться)	
	6) Стандартна форма Договору з контрагентом	Умови співробітництва із даною компанією	Висока (фактичне відображення умов виконання намірів співпраці)	
	7) Документи, що підтверджують законність діяльності	Наявність відповідних ліцензій, дозволів таке інше для можливості ведення діяльності	Висока (паперовий носій стандартного зразка, неупередженість)	
	ЗМІ (інформація, відмінна від тої, що друкується згідно з законодавством)	8) Реклама продукту		Середня (намагання надати інформацію ліпше, ніж насправді)
		9) Реклама торгівельної марки		Середня (інформує лише про наявність бренду на ринку)
		10) Сформована думка щодо угруповання		Низька (можливість «замовної» реклами/антиреклами, особистісний фактор)
		11) Новини або відомості про угруповання та його діяльність із зовнішніх джерел		
		12) Новини або відомості щодо угруповання та його діяльності, надані безпосередньо угрупованням		
	13) Імідж (думка споживачів)	Інформація щодо відношення незацікавлених суб'єктів, до продуктів компанії, бренду	Низька (побудова думки лише на особистісному факторі)	
	14) Облікова політика угруповання	Інформація про особливості організації ведення обліку й облікових процедур	Висока (фактичне відображення процесу обліку)	
	Обмеженого доступу	15) Податкова звітність	Відомості про податкову дисципліну об'єкта, вагу податкового тиску, суму податкових відрахувань до бюджету. Уявлення про податкову політику угруповання	Висока (кількісне вираження, точність, неупередженість)
		16) Статистична звітність	Дані про обсягів реалізації продукції, товарного ряду, кількісні дані щодо витрат, доходів в розрізі напрямків їх понесення/отримання, фінансовий стан	Середня (кількісне вираження, дані приблизні, допускається округлення)
		17) Фінансова звітність структурного підрозділу об'єднання	Дані щодо фінансового стану, ділової активності, ліквідності, рентабельності, статичних даних щодо основних показників діяльності (прибуток, сума дивідендів, розмір активів і таке інше за рік) структурного підрозділу	Висока (кількісне вираження, точність)
18) Наявність судових позовів за невиконання зобов'язань		Визначення надійності компанії в частині виконання своїх зобов'язань	Висока (фактичне відображення)	
Закрита	19) Дані планового відділу	Заплановані результати через конкретний період	Висока (фактичне відображення процесу)	
	20) Прогнозні значення			
	21) Відомості про робочий процес над конкретною ділянкою	Інформація про порядок і особливості роботи конкретної ділянки (наприклад, кредитного або депозитного відділів)		

Продовж. табл. 1

Ступень доступності інформації	Джерело інформації	Сутність отриманих даних	Вірогідність інформації
Закрита	22) Дані оперативного обліку	Дані про виконання трудової дисципліни, кількість клієнтів за день і т. ін.	
	23) Дані управлінського обліку	Методи ведення діяльності, інформація, що є підґрунтям для прийняття управлінського рішення, стратегічні та тактичні цілі компанії	
	24) Інформація про співробітників	Кваліфікація, виторг, дотримання штатного розкладу, порядок задоволення вимог клієнтів	
	25) Інформація про рівень заробітної плати	Співвідношення адекватності заробітної плати трудовитратам, адекватність політики заохочення персоналу	

Із побудованої системи інформації про діяльність угруповання в цілому і конкретних його структурних підрозділів можна побачити, що найбільш високу вірогідність має інформація закритого доступу. Відкрита ж інформація, на підставі якої і формується думка потенційних контрагентів, має в своєму складі значну кількість джерел із середнім ступенем надійності та навіть із низьким.

Для відображення задоволення потреб суб'єктів вивчення консолідованої фінансової звітності інформацією отриманою із різних джерел (табл. 1), побудуємо схему взаємозв'язку задоволення потреб користувачів даними (табл. 2). При цьому для відображення відповідного джерела інформації буде використано відповідний номер наскрізної нумерації (табл. 1).

Таблиця 2

Взаємозв'язок задоволення потреб користувачів консолідованої фінансової звітності даними про об'єднання

Підгрупа користувачів консолідованої фінансової звітності	Користувач консолідованої фінансової звітності	Необхідне джерело інформації	Рівень доступу
Контролюючі органи	Національний банк України	1–5, 7, 15, 16	1–18
	Податкові органи	1, 2, 7, 15	
	Антимонопольний комітет	1, 2, 4, 7, 15, 16, 17	
	Статистичні органи	16	
	Інші державні контролюючі органи	1, 7, 15, 16, 17	
Органи нагляду	Наглядова рада (якщо є)	1–7, 14, 15, 16, 18, 23	1–25
	Аудиторські компанії	1–5, 7, 15–23	1–18
	Рейтингові агентства	1–5, 7, 13, 15, 16, 17, 18	1–18
	Міжнародний комітет (при веденні зовнішньоекономічної діяльності)	1–5, 7, 15, 16, 17, 18	1–18
Контрагенти	Постачальники	1–18, 20, 23	1–14
	Споживачі товарів, послуг	1–18, 20, 21, 22, 23, 24	1–18
	Кредитори	1, 2, 7, 14–18	1–14
	Позичальники	1–18	1–14
Фінансово не зацікавлений сектор	Конкуренти	1–25	1–14
	Населення	1, 7–13	
Учасники	Трудовий колектив	1–4, 6–25	1–25
	Материнська компанія	1–25	
	Дочірні компанії	1–25	

Продовж. табл. 2

Підгрупа користувачів консолідованої фінансової звітності	Користувач консолідованої фінансової звітності	Необхідне джерело інформації	Рівень доступу
Керівництво	Директор, виконавчий директор, таке інше	1–25	
	Аналітичний відділ	1–7, 14–25	
	Плановий відділ	1, 2, 14–25	
Фінансово зацікавлений сектор	Інвестори	1–13, 15–18, 20, 23	
	Засновники	1–5, 7, 13, 15, 24, 25	

З табл. 2 видно, що наявним стає незадоволення потреб в інформації головних ланок здійснення господарської діяльності, а саме постачальників, споживачів і позичальників.

Оскільки всі вказані суб'єкти перш за все є користувачами консолідованої фінансової звітності, яка, крім того, є публічною, ми пропонуємо додати необхідні дані, яких бракує користувачам саме до її складу, а саме інформацію про:

- фінансову звітність структурного підрозділу об'єднання;
- наявність судових позовів за невиконання зобов'язань;
- дані планового відділу;
- робота над конкретною ділянкою;
- оперативний облік;
- управлінський облік;
- співробітників.

Також необхідно включити до консолідованої фінансової звітності деякі дані, що відображені у податковій і статистичній звітності для забезпечення доступу до таких показників зацікавлених суб'єктів.

Залучення таких даних саме до консолідованої фінансової звітності може бути обґрунтованим також ще й тим, що це єдине джерело результатів і показників ведення господарської діяльності банком, яке має бути обов'язково опублікованим у спеціально встановлених законом виданнях зі вказанням на джерело її повного друку, яке має бути доступним (наприклад, сайт банку) [4].

Зазначимо, що недолік інформації спостерігається і у таких користувачів, як конкуренти, але ми вважаємо це позитивним, оскільки у більшості випадків інформація, що потрапляє

у групи «обмеженого доступу» та «закрита», може використовуватися в даному випадку з негативними наслідками для об'єднання.

Доречно наголосити на необхідності збереження комерційної таємниці для забезпечення надійності діяльності й уникнення використання таких даних із небажаними результатами.

У подальших дослідженнях буде доцільно розробити заходи щодо приведення у відповідність вимоги користувачів інформації та її вміст у документальному джерелі відкритого доступу та високого ступеня вірогідності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України № 996–XIV, прийнятий ВРУ 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України : Постанова № 566, станом на 30.12.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
3. Попова И. В. Классификация пользователей консолидированной финансовой отчетности / И. В. Попова, А. С. Годосейчук, С. Г. Арбузов // Международные и национальные особенности прикладной экономики : сб. статей II Междунар. науч.-практ. конф. – Пенза : Приволжский Дом знаний, 2008. – 284 с.
4. Щодо публікації річної фінансової звітності : Лист Національного банку України № 47–511/8022–8665, станом на 06.05.2009 р. [Електронний ресурс] / Департамент безвізного банківського нагляду. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>